

ข้อจำกัดทางกฎหมายของการจัดการทรัพย์สิน เพื่อบุคคลอื่น
ในการทำธุรกรรมทางการเงินและแนวทางแก้ไข

นางสาวสุนันทา ประกอบกิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-458-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9746344587

LEGAL OBSTACLES FACING FINANCIAL INNOVATIONS:
DISTINCTION BETWEEN LEGAL AND BENEFICIAL INTEREST

MISS SUNANTHA PRAKOBKIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-458-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ข้อจำกัดทางกฎหมายของการจัดการทรัพย์สิน เพื่อบุคคลอื่นในการทำธุรกรรมทาง
การเงินและแนวทางแก้ไข
โดย นางสาวสุนันทา ประกอบกิจ
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์รพี สุจริตกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์วสันต์ เทียนหอม)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล)

..... กรรมการและ
(อาจารย์รพี สุจริตกุล) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ
(อาจารย์เกริก วณิชกุล)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุนันทา ประกอบกิจ : ข้อจำกัดทางกฎหมายของการจัดการทรัพย์สินเพื่อบุคคลอื่นในการทำ
ธุรกรรมทางการเงินและแนวทางแก้ไข: (LEGAL OBSTACLES FACING FINANCIAL
INNOVATIONS: DISTINCTION BETWEEN LEGAL AND BENEFICIAL INTEREST)
อ.ที่ปรึกษา: รศ.ประสิทธิ์ โสวิไลกุล, อ.ที่ปรึกษาร่วม: อ.รพี สุจริตกุล; 127 หน้า.
ISBN 974-634-458-7

ธุรกรรมทางการเงินบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น
มีประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแบ่งแยกทรัพย์สินระหว่างผู้จัดการทรัพย์สิน และผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน
ที่แท้จริง (ได้แก่นักลงทุน) เนื่องจากตามกฎหมายไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ไม่ยอมรับหลัก-
การความเป็นเจ้าของทรัพย์สินขึ้นเดียวโดยบุคคลหลายรายในลักษณะที่ไม่ใช่กรรมสิทธิ์ร่วม หากผู้จัดการ
ทรัพย์สินล้มละลาย ทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของผู้จัดการทรัพย์สินอาจถูกบังคับชำระหนี้โดยเจ้า
พนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้

ในบางประเทศได้แก่ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกาที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ได้มีการ
พัฒนาระบบทรัสต์มาใช้เพื่อรองรับและคุ้มครองผู้รับประโยชน์ โดยใช้หลัก Equity ในขณะที่ประเทศไทย
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1686 ซึ่งบัญญัติการห้ามก่อตั้งทรัสต์ไว้ และหลักกฎหมายทรัสต์ตาม
ระบบ Common Law ก็ไม่อาจเข้ากันได้กับระบบกฎหมายไทยในเรื่องหลักกรรมสิทธิ์

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งหมายที่จะให้ทราบถึงแนวคิดของระบบกฎหมายทรัสต์ตามระบบ
Common Law และชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของกฎหมายไทยในการจัดการทรัพย์สินเพื่อบุคคลอื่นในการทำ
ธุรกรรมทางการเงิน และการนำแนวคิดของทรัสต์มาประยุกต์ใช้ รวมทั้งได้เสนอแนะแนวทางแก้ไข โดย
ได้ศึกษาเทียบเคียงระบบกฎหมายทรัสต์ของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นระบบ Civil Law เช่นเดียวกับประเทศ
ไทยเป็นแนวทางในการร่างกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรโดยใช้บังคับเฉพาะธุรกรรมทางการเงินเท่านั้น
หรืออาจจะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการค้นคว้าวิจัยในอนาคต

ภาควิชานิติศาสตร์.....

สาขาวิชานิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C470791 MAJOR LAW
KEY WORD BENEFICIAL INTEREST / FINANCIAL INNOVATIONS

SUNANTHA PRAKOBKIT : LEGAL OBSTACLES FACING FINANCIAL INNOVATIONS:
DISTINCTION BETWEEN LEGAL AND BENEFICIAL INTEREST. THESIS ADVISOR:
ASSO. PROF. PRASIT KOVILAIKOOL, CO-ADVISOR : RAPEE SUCHARITAKUL.
127 pp. ISBN 974-634-458-7

In certain types of financial transactions involving management of asset for third party, legal questions still exist on the issue of ownership of property being managed by one person for benefit of the others who are in fact the beneficial owner of that property. This issue stems from the fact that the law of Thailand, a civil law country, does not recognize the notion that one piece of property may be owned by more than one person under any circumstances other than as joint ownership. Accordingly, in the case where properties of the persons who are managing other people's asset are put under receivership in bankruptcy case, a receiver may exercise its power and enforce the claims against those properties under that persons' control.

In some common law countries such as the United Kingdom and the United States, the legal concept of trust has been developed to support and protect the beneficiary by relying on the principle of "Equity". In contrast, under Thai law, the establishment of trust is prohibited by Section 1686 of the Civil and Commercial Code. In addition, the common law principle of trust is at variance with Thai law in many respects, particularly, in connection with the concept of ownership as mentioned above.

This thesis is intended to gain an understanding of the trust concept under common law, to pinpoint the limitation under Thai law in respect of the management of properties of third party in financial transactions, to explore the possibility of applying the concept of trust in Thailand and to propose solutions for the introduction of trust concept. The author based the analysis contained in this thesis on trust law concept under the law of Japan, another civil law country. The author hopes that this thesis may one day be used as a guideline for the drafting of new legislation or at least serves as starting point for fellow legal students in future researches.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2538

ลายมือชื่อนิติกร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จขึ้นได้นั้น ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล อาจารย์วสันต์ เทียนหอม ผู้ช่วยเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ อาจารย์เกริก วณิชกุล รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทย และอาจารย์รพี สุจริตกุล ผู้อำนวยการฝ่ายกำกับธุรกิจหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์สละ เวลาอันมีค่าในการ เสนอข้อคิดเห็นและแนวทาง เกี่ยวกับหัวข้อวิทยานิพนธ์และโครงร่าง รวมทั้งให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สมจิตต์ เซอร์ชันซี รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย คุณจันทิมา เพียรเวช หัวหน้านิติกร และ คุณประสิทธิ์ อัจฉริยสกุลชัย นิติกรอาวุโส ฝ่ายกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณอีกหลายท่าน ที่ได้เอื้อเฟื้อข้อมูล ตลอดจนให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้เขียนมาตลอดระยะเวลาของการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ได้แก่ คุณดวงมน อีระวิภาวี ผู้อำนวยการ และคุณอุษณา ชะนะมา หัวหน้าส่วน สำนักทรัพยากรบุคคล สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนและกำลังใจในการศึกษาวิจัยและจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอขอบคุณคุณวีรบุษ มิลินทสูต และคุณนันทรัตน์ วงศ์ยีน ที่ให้ความช่วยเหลือในการแปลบทความย่อ

พร้อมกันนี้ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมรุ่น ที่ต่างให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการศึกษาค้นคว้า และจัดทำวิทยานิพนธ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งได้แก่ คุณยุทธนา สุทธิพงศ์ คุณเกียรติศักดิ์ กะสิร์รักษ์ และอีกหลายท่าน รวมทั้งขอขอบคุณคุณพงศ์เทพ แซ่ลิว ที่ช่วยค้นข้อมูลที่เป็ประโยชน์แก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ และคนในครอบครัวทุกคนที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้เขียนมีความมานะพยายามจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
ปัญหาที่จะดำเนินการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ข้อสมมุติฐานของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	2
บทที่ 2 ที่มา ความหมาย ลักษณะ และประเภทของทรัพย์สิน	3
ที่มาของทรัพย์สิน	3
ความหมายของทรัพย์สิน	6
ประโยชน์ของทรัพย์สิน	9
ลักษณะของทรัพย์สิน	10
ข้อแตกต่างระหว่างทรัพย์สินและ เอกเทศสิญญารูปแบบอื่น	13
การก่อตั้งและประเภทของทรัพย์สิน	15
ผู้มีอำนาจก่อตั้งทรัพย์สิน	15
การก่อตั้งทรัพย์สิน	15
ประเภทของทรัพย์สิน	17
ทรัพย์สิน	23
การแต่งตั้งทรัพย์สิน	25
หน้าที่ของทรัพย์สิน	27
อำนาจของทรัพย์สิน	31
ลักษณะ เฉพาะ เกี่ยวกับความไว้วางใจในการ เป็นทรัพย์สิน	33

	การควบคุมอำนาจทรัสต์.....	35
	ความรับผิดชอบของทรัสต์.....	36
	ทางแก้ของผู้รับประโยชน์.....	37
บทที่ 3	ระบบกฎหมายทรัสต์ในต่างประเทศ.....	39
	ประเทศอังกฤษ.....	39
	อำนาจในการลงทุนของทรัสต์.....	40
	กฎเกี่ยวกับ clients' money.....	44
	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	48
	วิวัฒนาการของกฎหมาย.....	48
	การรวบรวมกฎหมายทรัสต์ เป็นประมวลกฎหมาย.....	49
	การจัดตั้งทรัสต์.....	50
	ลักษณะสำคัญของการให้บริการทรัสต์แก่บุคคล.....	51
	การทำหน้าที่ทรัสต์เชิงธุรกิจ.....	51
	ความรับผิดชอบของ Trust Department.....	52
	หลัก Conflict of Interest ตาม The Trust Indenture.....	53
	Act of 1939.....	
	ประเทศญี่ปุ่น.....	57
	วิวัฒนาการของกฎหมายทรัสต์และการประกอบธุรกิจทรัสต์.....	57
	The Trust Act of 1923.....	59
	นิยามของคำว่า "ทรัสต์".....	59
	ทรัพย์สินของทรัสต์และผู้รับประโยชน์.....	59
	หน้าที่และความรับผิดชอบของทรัสต์.....	59
	ลักษณะพิเศษของทรัพย์สินทรัสต์.....	60
	ข้อจำกัดในการก่อตั้งทรัสต์.....	61
	The Trust Business Act of 1923.....	61
	การประกอบธุรกิจของ Trust Bank.....	62
	The Loan Trust Act of 1952.....	63

	The Securities Investment Act of 1951.....	65
	ความหมายและโครงสร้าง.....	65
	ผู้เกี่ยวข้องใน Securities Investment Trusts.....	66
	โครงสร้างของการจัดการทรัสต์.....	67
บทที่ 4	ข้อจำกัด และอุปสรรคด้านกฎหมายในการจัดการทรัพย์สินเพื่อบุคคลอื่น.....	73
	ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกทรัพย์สิน.....	73
	ผลกระทบของกฎหมายล้มละลายเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินของ	
	เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่มีต่อธุรกรรมทางการเงิน.....	77
	กองทุนรวม.....	77
	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ.....	82
	กองทุนทดแทนความเสียหายในการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์.....	82
	กองทุนส่วนบุคคล.....	83
	Securitization.....	84
	Covered Warrant.....	85
	กองทุนประกันการปฏิบัติตามธุรกรรมอนุพันธ์.....	86
	ผลกระทบกรณีอื่น ๆ.....	87
	หลักทรัพย์ที่อยู่ในความคุ้มครองของบริษัทหลักทรัพย์.....	87
	มาตรการคุ้มครองเงินหรือทรัพย์สินจากการประกอบธุรกรรมทางการเงิน	
	ในต่างประเทศ.....	89
	ประเทศอังกฤษ.....	89
	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	89
	ปัญหาอำนาจจัดการของผู้จัดการทรัพย์สินแทนบุคคลอื่น กรณี	
	ผู้แทนผู้ถือหุ้นก็มีประกัน.....	90
บทที่ 5	การพิจารณาระบบกฎหมายทรัสต์มาใช้ในประเทศไทย.....	96

การยอมรับให้มีการก่อตั้งทรัสต์ในประเทศไทยในอดีต	96
หลักกฎหมายทรัสต์กับหลักกรรมสิทธิ์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	102
การจัดการทรัพย์สินเพื่อบุคคลอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	104
การตั้งผู้ปกครองทรัพย์สิน	104
ผู้จัดการมรดก	106
แนวทางของกฎหมายทรัสต์ของญี่ปุ่น	109
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	118
รายการอ้างอิง	124
ภาคผนวก	126
ประวัติผู้เขียน	127